

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 18 juni 2024

Hjert-Lungfondens remissvar över promemorian Hållbar och högkvalitativ läkarutbildning och klinisk forskning – förslag till ett reviderat ALF-avtal

Diarienummer: U2024/01035

Om Hjert-Lungfonden samt dess syn på forskning och forskningsbehov

Hjert-Lungfonden är en ideell organisation som stödjer forskning om hjärt- och lungsjukdom. Vår vision är en värld fri från hjärt-lungsjukdom. Vi arbetar för att fler människor ska få ett längre och friskare liv och vägen dit går genom forskning som i sin tur leder till bättre diagnostik, behandling, vård och kunskap om en hälsosammare livsstil.

Hjert- och kärlforskningen har haft stora framgångar de senaste decennierna. Dödligheten i hjärtinfarkt har halverats på 15 år i Sverige. Detta beroende på förändrade levnadsvanor samt allt bättre diagnostik och behandlingar grundade i forskning. Inom lungområdet har framstegen bland annat skett inom bättre diagnostisering av personer med astma, ökade kunskaper om riskfaktorer samt kunskaper om hur man diagnostiserar kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL), vilket samlat lett till stärkt livskvalitet för stora grupper i samhället.

Dessa framsteg till trots krävs fortsatt stora forskningsinsatser inom området, beroende på komplexiteten i sjukdomarna men också förändrade levnadsvanor och påverkan av yttre faktorer som klimat och miljö. Hjert-Lungfonden finansierar särskilt nedan områden och ser ett behov av att fondens investeringar matchas av liknande insatser från staten i syfte att säkerställa långsiktighet och kvalitet.

- Vårdforskning. Med vilket i första hand avses patientnära forskning med fokus på omvårdnad och rehabilitering.
- Grundforskning. Tidig, hypotesdriven forskning vars primära mål är teoretisk och mekanisk förståelse för sjukdomsprocesser. Hjert-Lungfonden finansierar i första hand sådan forskning som har en utgångspunkt i kliniska

problemställningar, eller frågeställningar där resultaten kan få betydelse för klinisk verksamhet inom en överskådlig framtid.

- Translationell forskning. Forskning med fokus på grundläggande sjukdomsmekanismer och nya behandlingsprinciper där provmaterial och information från patienter analyseras i laboratoriet i experimentella modeller vars resultat sedan överförs till kliniken.
- Klinisk och epidemiologisk forskning. Forskning som utgår från patienter där man till exempel studerar nya behandlingar, behandlingsresultat och prognos. Här ingår bland annat registerforskning.
- Preventionsforskning. Forskning som studerar vilka möjligheter som finns för att förhindra att sjukdom uppstår hos en frisk individ (primärprevention) eller undvika att ett sjukdomstillstånd förvärras (sekundärprevention).

Sammanfattande synpunkter

Sammanfattningsvis anser Hjärt-Lungfonden att följande behöver beaktas i det kommande ALF-avtalet:

- Utredarens beskrivning av att den translationella forskningen i hög grad ingår i det som ska betraktas som klinisk forskning fyller en viktig funktion. För att säkerställa att regionerna också använder denna definition kan det därför vara lämpligt att denna läggs med i det kommande avtalet mellan staten och SKR.
- Utredarens förslag om att klinisk forskning därutöver ska definieras med att forskningen måste kräva tillstånd av Läkemedelsverket eller Etikprövningsmyndigheten är olycklig. Hjärt-Lungfonden förstår behovet av en avgränsning, men risken med denna definition är att den kan utesluta klinisk forskning som kan bygga på teoretiska modeller och databaser, exempelvis genom AI-användande. Eftersom dessa inte alltid lär behöva vara sig etikprövning, eller anmälas till Läkemedelsverket, men ändå kan vara av stor betydelse som klinisk forskning. Förslaget riskerar också att utesluta viktig translationell forskning, som ju enligt utredningens definition i hög grad ingår i klinisk forskning.

Därutöver pågår en översyn av etikprövningssystemet och det kan vara olyckligt att redan nu införa hårda skrivningar i relation till ett ofärdigt system.

- Utredarens förslag om en ökad internationalisering välkomnas särskilt av Hjärt-Lungfonden.
- Hjärt-Lungfonden förespråkar en utökning av ALF-medlen i enlighet med utredarens förslag. Annars riskerar ambitionen att bidra till kompetensförsörjningen av forskarutbildad personal i sjukvården att drabbas. Detta i en tid då, som utredaren skriver, många redan har svårt att få tid till forskning inom ramen för sina tjänster. Den alltmer högspecialiserade vården kräver fler forskarutbildade personer i vården.
- Hjärt-Lungfonden tillstyrker förslaget att använda kvalitetsbaserade delar av ALF-medlen som inte delas ut för nationell samordning. Därmed kan dessa

medel bidra till att utveckla vården och minska regionala skillnader genom att dra nytta av de regioner som är starkare inom vissa områden.